

land; *Laasterp*, eene state by den dorpe Oosterend in Friesland; *Lassigny* (oorspronkelijk *Lasinghe*) een dorp in Picardie, Frankrijk; *Lasschoten*, een polder by Schagen in West-Friesland; en *Laskwerd* (van de kleengedaante *Laske*), een gehucht by Appingadam in Groningerland. En of de geslachtsnaam *Lassine*, door my te Brussel opgemerkt, ook niet eene waalsche verbasteringe zy van het oud-germaansche patronymikon *Lassing*, *Lassyngh*?

Vervolgt.

JOHAN WINKLER.

MATTHIJS DE LOBEL.



ENT gij dit bevallig blauw blommetje dat overal aan de vensters staat of de bloemronden in den hof beplant en bezet, en zoo welluidend van naam als bevallig van maaxsel, geheeten wordt *Lobelia Erinus*, toebehoorig aan den stam der « Lobeliacées »?

Die naam is dit blommetje geschonken ter eere van eenen grooten kruidkundige; die kruidkundige was Vlaming en heeft in het vlaamsch geschreven. (VILMORIN. *Les fleurs en pleine terre*).

Matthijs de Lobel wierd geboren in 1538 te Rijsel; ten jare 1581 was hij geneesheer van « Syne Excellentie... » (Daar de titelplaat van zijn werk mist, kan ik verder niet achterhalen). Hij wierd opvolgentlijk geneesheer en kruidenier van Koning Jacob den eerste, en stierf te Londen in 1616, in den ouderdom van 78 jaren.

Hij schreef: 1° *Plantarum seu stirpium historia*. Antwerpiae 1576, in-fol.

2° *Dilucidæ simplicium medicamentorum explicationes et stirpium adversaria*. Londinum 1605, in-fol.

3° *Icones stirpium*, 1581, in-4°.

4° *Balsami explanatio*. Lundinum 1598, in 4°.

5° *Stirpium illustrationes*. Lundinum 1655, in-4°.

Dit uit Feller, en ik mag erbij voegen:

6° *Beschryvinge der Planten ende Cruyden deur Mathys de Lobel*, gedrukt t'Antwerpen by Christoffel Plantyn, drucker der Conincklycker Majesteit. Int jaer ons Heeren M.CCCCC.LXXXI.

Het is een foliant van 2000 bladzijden, versierd met 1400 groote en schoone prenten, in de gothische teekening van dien tijd, welke door vaste bepaling der linien zoo voordeelich is in wetenschappelijke werken. Daar zijn tafels in zeven talen: duitsch, latijn, hoogduitsch, fransch (tant françois, piccartz que valous), italiaansch, castillians... y algunos portugueses en engelsch.

Dit boek, in mijn bezit, is voorkomstig van de afgebrande abdij van Voornezele. Het is een schat van tale, en men wordt het bitter geware als men haar vergelijkt met de nieuwere werken op de zelve stof.

Hoe komt het dat Matthijs de Lobel niet opgekend wordt in de naamlijst der oudere schrijvers in den verdienstelijken kruidboek van Deken Debo zaliger?

Had ik maar tijd genoeg, ik zoude *Rond den Heerd* verzenden menigvuldige aanvullingen, getrokken uit het vergelijken van Deken Debo's en Matthijs de Lobel's gewrochten.

G. D.

WALRAVENSIJDE.

Vervolg van blz. 43.



NDE dat gedaen, zy de lieden en de gecommiteerden up tstück van onse voorseide financien, de voorseide burgmeesters ende lieden van wette ons voorseid lands vanden Vrye ende alle anderen onse rechteren, officieren ende ondersaten wient aengaen of aennopen mach, huerlieder stedehouderen ende elcken van hun bysondere, alzoehem toebehoiren sal, doen laten ende gedoogen de voorseide supplianten, metgaders hueren naecommingen, mamboirs ende Regierders der voorseide cappellen te Wilrauensyde van alden jnhouden van desen rustelic, vredelic, volcommelic ende tot eewegen dagen, genieten ende ghebruycken, sonder hun daer jnne te doene of te laten geschiene eenigen hinder, letsel of moeynisse ter contrarien, want het ons alzoehem belieft ende gedaen willen hebben.

« Ende ten eynde dat dese zaken vast ende gestadich blyven tot eeweghe dagen, soehabben wy onsen zeghel hieraen doen hanghen. Behoudelicken onder anderen dingen, ons ende eenen yegelycken zyns rechts jn allen.

« Gegeuen int jaer ons heeren duust vier hondert neghen ende tzeuentich. »

Op den plooi stond er geschreven:

« By mynen heere den hertoge ende myner vrouwe der Hertoginne, die Byscop van Dornicke, die heere van Wierre, hoofft vanden grooten raede, Nicolas de Gondoual ende merre andere jegewordich. »

(geteckend) N. ARTERWILFIF (?).

Zegel in groen was.

Op den rug:

« Admortissement pour la chappelle de Wael-raucide, may 1479. »

Rijksarchief. — Saarters uit Weenen teruggezonden. N<sup>o</sup> 229. (Karton 35). « Amortissement pour la chapelle de Wilravensyde, Pays du Franc. »

## III.

Uittreksels der Rekening van den Baljuw van het Vrije, 1566 en volgende jaren.

*Ontvangst.* f<sup>o</sup> 7 v<sup>o</sup>. — « de Pierre Valcke, tauer-nier a Wilrauesyde, a cause d'auoir vendu de la ceruoise d'Engleterre et aussy le waghebaert, contre les ordonnances. Receu par composition ung philippus daeldere. *valet* 3 L 10 s. p. »

« de Vincent Vlimers, tauernier illecq a cause de semblablement auoir vendu ceruoise d'Engleterre, et autre; receu par composition 3 L p. »

1570. f<sup>o</sup> 15 r<sup>o</sup>. « Ausditz sergeants, officiers et beryders du Francq, pour la prinse dict Crispin (van de Pitte), prins et tiré hors de l'esglise de Wilrauesyde, a cause de l'jnormité de ses delictz et homicides 6 L. »

« Ausdictz sergeants, d'argent desboursé, 4 sch. gros pour le lonaige d'ung chariot pour mener ledict prisonnier dudict Wilrauesyde, ou il estoit prins et tiré comme dessus, six grosses lieues de la ville de Bruges, jusques en la prison dudict Bruges, parce que ledict prisonnier ne volloit aller a piet, et n'en scauoient lesdictz officiers estre les maistres, pour le liurer es dictz prisons, *valet* 4 esc. »

f<sup>o</sup> 34 v<sup>o</sup>. « Audict officier criminel, a cause d'auoir, en vertu de samblable sentence du xime du mois d'aougst audict an LXX, exécuté par l'espée Crispin Van de Pitte, et son corps mort mis sur une roeue, et la teste enfouy dessoubz l'estace, a cause de deux ou trois homicides et aultres delictz par luy commis;

« pour l'exécution, trois liures, et pour la roeue et estace, vingt huict gros; le tous comme es comptes precedents, *valet* 4 L 28 s. »

Rijksarchief. Rekeningenkamer. Rekeningen der gerechtbedienden. Philips d'Ongnies, Baljuw van 't Vrije. Reeks 13717-13732.

## IV.

Den 12 Februari 1519 kwam er in de vergadering der Redenaars van de Proostdij van Sint-Donaas te Brugge een zeker Jan Caelwaers, die « quam vertooghen hoe dat hy es upsittende

laat ten proosschen ende heeft zinn huus staen in sheerwoutermans ambocht te Vulrauensyde int dorp inde dunen ten proosschen ende es eene brauwerie;

« nu es onlanx ghebuerd dat de scutter aldaer vanden vryen ghesud heeft jnde dunen ten proosschen zeker zwinnen Jacq toebehoorende ende die te scutte ghedreven; waeromme Jacq gheziin heeft jnde camere van den Vryen ende vertoocht dat zinn zwinne tonghelyke ghesud zinn *jnde dunen daer zinn huusen ende coten* staen; versouckende zinne zwynen ontslegghen te hebbene costeloos; daer hem up gheandwoord was: wilt ghy u (?) wachten van schade laet die husen veruallen ende ten nieuwen ten Vryen. »

(Rek. van het Proossche, 1519). Staatsarchief van Brugge. N<sup>o</sup> 11044.

## V.

*Poortersboeken der stad Nieuipoort.*

Anno 1480. — « Cornelis Pieterssone Crocx van Walraueshide was poorter ontfaen by huwelicke van Joanna *filia* Jacob de Waghenare »

« Cornelis Cnape *filius* Vutoore van Walraueshide, was poorter ontfaen by huwelicke van Joanna *filia* Antheunis Jacx. »

Anno 1503. — « Tannekin Tuetels van Walrauensyde de weduwe van wylent Lyon de Mey, schuteman was poorter ontfaen den xxiii<sup>en</sup> dach van octobre. » (1503).

« Adriaen Oubaer stierman van Walrauenshyde » (26<sup>en</sup> van sprokkelmaand 1508).

Anno 1514. — « Jacop Bay van Walrauenchyde, bedeech<sup>1</sup> poorter by coope » (19 Januari 1514).

## VI.

*Van hier en van daar.*

Kerkrekening van Middelkerke 1681-86. f<sup>o</sup> 76 r<sup>o</sup>: « Men gheldt aen de selue abdie (*van sinte Pieters nevens Gent*), tot 7 grooten 16 mijten tsjaers, ghelycke pennynckrente gaende vuyt 7 linen 63 roeden landts, competerende de cappelle van Walrauezijde. »

Kerkrekening van Oostende, 1548. f<sup>o</sup> 13 r<sup>o</sup>. « Ander ontfanc van pennincRenten up zeker huusen te Walraueshyde :

« Eerst

« De weduwe Michiel Verdieux ouer de Rente van huere huuse vi s. p. »

Kwijtbrieven van Oostende, anno 1718. « Ju-

1. Van *bedygen* = worden, fr. *devenir*.

nij 3. Tot Raversyde getrakteert den heere Gouverneur Markys de Jaer, met ander heeren van Brussel met de heeren van het magistraet; daer toe geleverd ende betaelt 42 L 15 s. »

## VII.

*Hol-in-de-Wal.*

Description nautique des côtes orientales de la Grande Bretagne et des côtes de Hollande, du Jutland et de Norvège, extraite et traduite de l'anglais par P. Levêque; Paris, Pluviôse an XII :

Blz. 205. « A un mille <sup>1</sup> dans l'est de Nieuport, se trouve Lombardy ou Lombardzyde, dont le clocher est à flèche et petit. A 3 milles dans l'est de Lombardy est Westhende, dont le clocher est aussi à flèche. A 3 milles dans l'est de Westhende est Middelkercke; son clocher est à flèche. A 2 milles dans l'est de l'endroit nommé *Hol-in-de-Wal*, est Albertus; c'est un édifice carré, près duquel il y a un moulin; et à un mille dans l'est d'Albertus, est Ostende. »

Blz. 207. « Pour aller à Ostende, en passant entre le banc de Middelkercke et le banc Stroom, on tient ouvert le *Hol-in-de-Wal* (qui est un édifice carré situé à environ 3 milles vers l'ouest d'Ostende), qui restera alors à peu près au sud. »

## VIII.

« Michiel Ferdieux vrylaet jn camerlincx onghewet ende zyn zelfs zinde gaf halm ende wettelicke ghifte Lauwers Diecman vrylaet jnt zelue ambacht, naer etc. van eenen woonhuuse metten achterlande zo dat besloten es daermede ghaende den vercooper toebehoorende by coopeghedaen tanderen tyden jeghens Cornelie de wedewe Michiel Ferdieux zo de brieuen daer of zynde verclaersen zonder eenich ander betooch, waer mede den cooper te vreden was; liggende ende staende binden ambachte van Camerlincx ende binder prochie van Middelkercke te Wilrauesyde jnt doorp *jude cappelle strate* noordt vander cappelle, tusschen daedinghers Andries Zonne-maere huusen ende landt ande zuudtzyde, ende ant westende van p<sup>r</sup> Bollaert huusen ende landt ande noordtzyde streckende metten oosthende op de strate. Belast met 11 sch. viii d. paris sjaers eruelicke rente sinte pieters schult te schulden gheldende behoudens etc.

1. Volgens Littré is eene zeemijl (mille marin) 1852 meters.

« Scabinis Claysone ende Driessche.

« Datum 1 jn april xv<sup>o</sup> lviii <sup>1</sup>. »

EINDE.

ED. VLIETINCK.

## DE MELAATSCHHEID.



ORKONDEN uit de middeneeuwen maken dikwijls van die afgrijzelijke ziekte gewag : doch wordt ze er met den bovenstaanden naam min betijeld, maar met eene der volgende benoemingen vinden wij de ellendigen aangeduid die ervan aangedaan waren.

*Hoogezieken*, als wilde men beteekenen : groote of erge zieken. Vandaar de naam van Sint-Jan-Hoogezieken, parochie bij Iper.

*Akkerzieken*, omdat ze afgescheiden van de gezonden te lande of op den akker in afgezonderde woonsteden verbleven.

*Belaserden*, als aangedaan met de kwaal van Lazarus, den beroemden melaatsche van het heilig Evangelie.

*Lazarussen*.

*Leprozen*. Dit wil zeggen : doorknaagd van de schelpziekte, daar de huid en het lijf der melaatschen meermalen langzaam afschelppte. De Lazaruskwaal was aan de oostersche streken eigen; daar melden ons de Boeken van het Oude en Nieuwe Testament veel bewijzen van. Als teeken der goddelijke zending wierd de hand van Mozes met melaatschheid overdekt, maar aanstonds genezen. Maria, Moses zuster, ontving die kwaal als straf van God. Giezi, knecht van den profet Elizeus, Ozias, koning van Juda, Naaman, veld-overste van Syrië, waren insgelijks belazerd.

Het heilig Evangelie verhaalt hoe de Zaligmaker eens tien melaatschen tegenkwam, welke Hij naar de Priesters zond en hoe deze, derwaarts gaande van hunne ziekte gezuiverd waren.

In de ceremonieboeken van het joodsche volk staat de wijze aangeteekend op welke de Priester den melaatsche, na deszelfs genezing, behandelde, ook hoe men de huizen en kleederen der zieken zuiverde. Aan de leprozen wordt daar voorgeschreven kleederen te dragen die niet te dicht toegesloten zijn, bloedshoofds te gaan, een deksel van fijne stoffe over den mond te houden, en te roepen tot dezen die te nabij kwamen om hen te waarschuwen dat ze tot eenen melaatschen naderden.

Volgens het algemeen gevoelen, wierd de akkerziekte, tijdens de Kruistochten naar het heilig

1. Reg. van 't Vrije, n<sup>o</sup> 16047.